

THEMA **WATER**

- 16 Schat onder de grond
- 18 Behoeftte aan houvast
- 21 De waterinnovatiemakelaar
- 22 Wetgeving in beweging
- 24 Knopen doorhakken
- 27 Een toevallige innovatie

EN VERDER

- 10 Interview Paul Hamm
- 12 Asbestverwijdering onder vuur
- 30 Geen slappe knieën
- 38 Aan schaarste geen gebrek
- 42 Alle stand-alone servers gaan eruit
- 48 Iconen van innovatie

OPINIE

- 5 Column: Rob Maas
- 15 Forum: Jan Kuiper
- 45 Regelrecht: Edith van Bellen-Weijnen

RUBRIEKEN

- 4 Nieuws
- 9 Europa
- 34 Bedrijf & Product
- 37 De Milieuprofessional: Jan Venselaar
- 53 Vraag & Antwoord
- 54 Advertentie-index, agenda, archief, colofon

12 ALLE PARTIJEN DRAGEN SCHULD

De asbestverwijdering is een rotzooitje. Bedrijven lappen de regels aan hun laars, toezichhouders falen en de certificering is een wassen neus. Wat is de remedie?

16 TOUWTREKKEN OM HET GRONDWATER

De Brabantse industrie- en drinkwatervoorziening zijn afhankelijk van die grote schat onder de grond: het grondwater. Om het nieuwe Waterhuishoudingsplan is daarom veel te doen.

30 RECHTE RUG. GEEN SLAPPE KNIEËN ; tien jaar VROM-raad

Tien jaar bestaat de VROM-raad nu. Wat doet dit 'onafhankelijke adviesorgaan'? Hoe ver reikt de invloed van de leden?

'Voor macht moet je hier niet zijn.'

De VROM-raad bestaat tien jaar. Wie is de VROM-raad en wat doen de leden? Hoe ver reikt hun invloed? Een gesprek met de gepassioneerde secretaris Bram van de Klundert. 'We hebben invloed, geen macht. Voor macht moet je hier niet zijn.'

RENÉ DIDDE

GEEN SLAPPE KNIETEN

30

MEI 2008 | MILIEU MAGAZINE

Ruim zestig adviezen prijken er na tien jaar op de groslijst van de VROM-raad, meer dan zes erudiete raadgevingen jaarlijks scheidt het adviesorgaan van de regering af. Niet zelden dragen ze prikkelende en speelse titels, zoals *Milieu en de kunst van het goede leven* (over de Toekomstagenda Milieu), *Minder blauw op straat?* (regionaal waterbeheer) en *Brussels lof* (de impact van Europese regelgeving in Nederland). En de advisering geschiedt vaak in klink en klare bewoordingen: 'Schipholbeleid is aan herziening toe', 'Afzien van de Zuiderzeelijn', 'Prijskaartje CO₂-beleid hard nodig'.

De VROM-raad is een onafhankelijk adviesorgaan dat, zoals dat zo mooi heet, de regering 'gevraagd en ongevraagd' van advies dient. Het werkkterrein is net zo breed als het VROM-beleidsveld, met veel nadruk op de ruimtelijke ordening. De vijftien leden van de raad nemen deel op persoonlijke titel en discussiëren over onderwerpen die inhoudelijk door een tiental

medewerkers van het secretariaat worden voorbereid.

Spin in het web is *Bram van de Klundert*, sinds zeven jaar algemeen secretaris van de VROM-raad. Van de Klundert, van origine bioloog en neerlandicus en gezegend met een rijke carrière in natuur, landbouw en milieu, ontwikkelt in overleg met de directies van het ministerie van VROM de inhoudelijke agenda voor de komende tijd.

"Al is het ministerie formeel verantwoordelijk, je moet als secretaris wel een neus hebben voor vernieuwing", zegt hij op zijn werkkamer in een pand op steenworp afstand van het ministerie. "In de gesprekken met de directeuren sjoer ik dan ook aan hun langetermijnagenda. 'Wat denk je dat over twee jaar speelt?'"

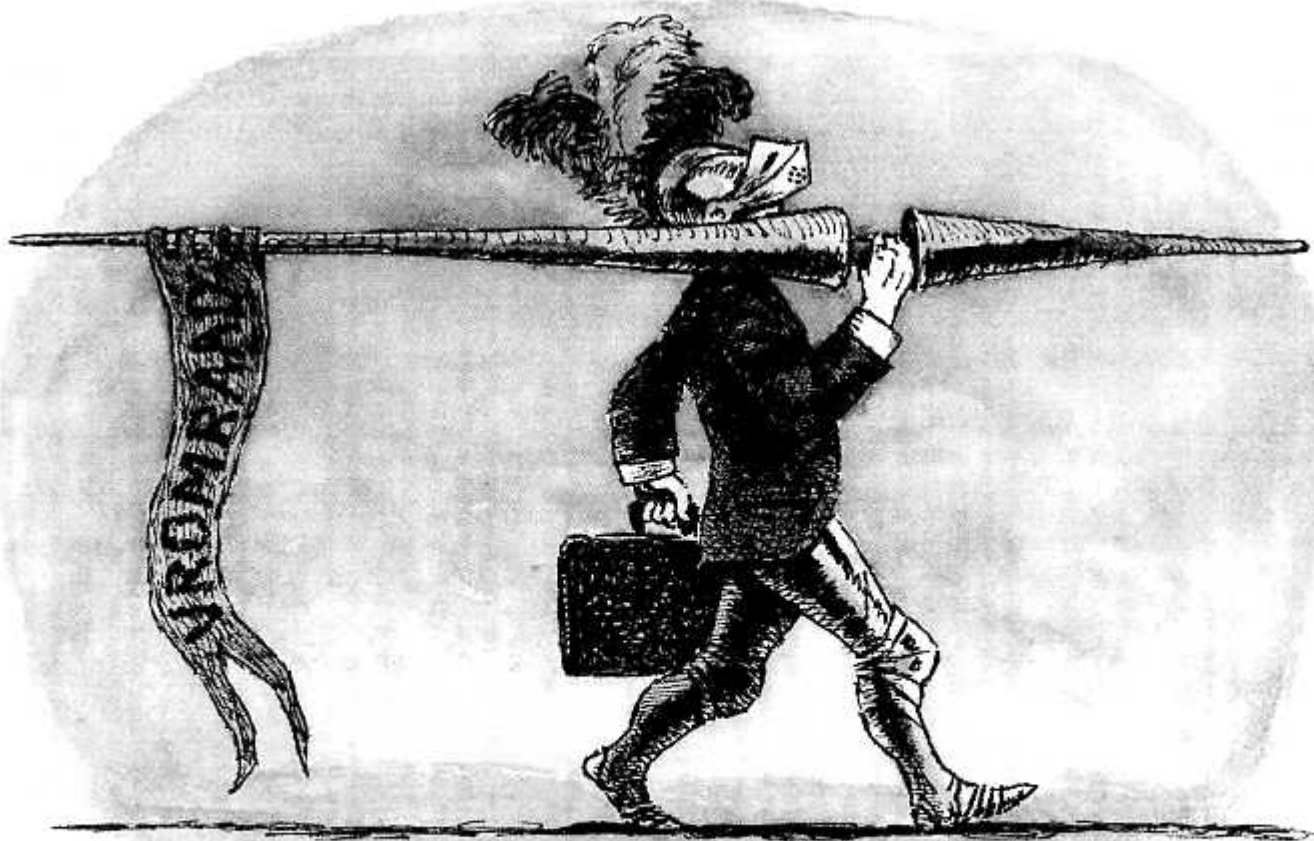
Behalve middellange termijnadviezen, moet de VROM-raad soms direct advies uitbrengen over een actuele kwestie. "Af en toe wil een bewindspersoon graag het stempeltje van de raad

MENINGEN OVER RAAD ZIJN VERDEELD

De VROM-raad slaagt erin discussie los te maken, zegt de Rotterdamse hoogleraar *Wim Hafkamp*, die twee termijnen lid was. "Goh, ik herinner me nog goed het advies over mobiliteit in 2000, waarin we stelden dat de overheid moet accepteren dat mensen auto willen rijden en dus moet ophouden ontmoedigingsbeleid te voeren. Dat heeft veel losgemaakt. Dat was echt een *home run*, om het maar eens in honkbaltermen te zeggen." Geen wijd, geen drie slag in de raadsaviezen? "Nee, meestal wel een honkslag", zegt Hafkamp.

De voorzitter van de vaste Kamercommissie voor VROM denkt daar heel anders over. "Ik weet niet of ik de adviezen zal missen", zegt *Ger Koopmans* (CDA) met gevoel voor understatement. "Ik weet niet of de debatten anders

lopen zonder een VROM-raad-advies. Ik probeer mij trouwens terwijl we praten wanhopig een titel van een advies te herinneren." Van VVD-milieuwoordvoester *Helma Nepereus* mag de raad, ondanks 'aardige adviezen' op termijn verdwijnen. "Ministers moeten straks via een algemeen permanent secretariaat onafhankelijke experts kunnen vragen. Er zijn nu teveel raden en teveel secretariaten." De impact van het advies in de politiek is moeilijk, zegt *Teo Wams*, directeur natuurbeheer bij Natuurmonumenten, ex-directeur Milieudefensie en ex-VROM-raadslid. "Dat zegt helaas veel over de politiek. Ik vond het in elk geval een razend interessante periode. Een V-professor denkt in vraag en aanbod, een RO-deskundige in kaartbeelden waarmee te schuiven is en een M-persoon in kilo's en strikt

Tekening: Jack Prince

dat de analyse goed is uitgevoerd. Soms zit er meer politieke spanning op, zeker wanneer het advies indruist tegen politieke beloftes." Dat was bijvoorbeeld het geval bij de Zuiderzeelijn, waar de VROM-raad samen met de Raad van Verkeer en Vervoer en de Raad voor het Landelijk Gebied de vloer aanveegde met de gedachte van een nieuwe spoorverbinding tussen Groningen en Amsterdam.

Trots

Slappe knieën of gebrek aan een rechte rug, tref je niet aan bij de VROM-raad, zegt Van de Klundert. "Wij zijn echt onafhankelijk. Wij ordenen hier de milieumaterie, brengen structuur aan." Nog een voorbeeld. In *Een prijs voor elke reis* fileerde de raad de CO₂-emissies van het transport. De les was dat met de focus op het wegverkeer de luchtvaart en de scheepvaart buiten beeld vallen. Verrassend is de niet geringe bijdrage van de

(binnen)scheepvaart. "Die was nog nooit goed over het voetlicht gebracht."

"Met deze werkwijze brengen wij de kwaliteit van het milieudebat op een hoger niveau. We zeggen niet 'het moet zus of zo'. Macht hebben we niet, invloed wel." En lukt het ook echt om nuance aan te brengen in het vaak zwart-witte milieudebat in de politiek? "Dat is moeilijk te beoordelen", antwoordt Van de Klundert. "De debatten in de politiek gaan vaak over de problemen in het hier en nu. Soms gebruikt de politiek adviezen slechts als legitimering. Getuige de duizenden downloads landen onze langetermijnadviezen in elk geval goed in de academische wereld, belangenorganisaties, overheden en ook op de departementen. Ik ben er trots op dat onze adviezen over milieu & economie, energietransitie en risicobeleid intussen de status van standaardwerk hebben verworven."

Gedegen analyses van adviesraden als de VROM-raad heb-

meetbare en handhaafbare grenzen. Boeiend", aldus Wams, die indertijd door de leden van Milieudefensie op het matje werd geroepen over het autorij-advies. "Dat heeft binnen Milieudefensie de discussie over de rol van de techniek en schone auto's losgemaakt."

Die mening is ook *Mirjam de Rijk* toegedaan. "Al vind ik dat ze toen wel de discussie hebben beïnvloed, maar niet in positieve zin", zegt de directeur van Natuur en Milieu. "Want de overheid heeft nog nooit echt geprobeerd mensen te bewegen hun auto te laten staan door ze serieus en goed alternatief vervoer voor te schotelen." Dat er nu niemand afkomstig uit milieuorganisaties is vertegenwoordigd in de VROM-raad, vindt De Rijk niet erg. "De Raad heeft erg weinig invloed."

Energie-expert *Wim Turkenburg*, zelf geruime tijd lid van de VROM-raad, hoort de laatste jaren minder van zijn voormalige collega's. "Ze zouden zich wat zichtbaarder kunnen opstellen. Maar het is lastig, hoor, zeker in de politiek. Want politiek onwelgevallige rapporten worden terzijde geschoven, terwijl adviezen die politiek goed vallen door iedereen worden omarmd. In beide gevallen heb je geen discussie." Samenvoegen van de VROM-raad met aanpalende adviesorganen als RMNO (Raad voor Ruimtelijk, Milieu- en Natuuronderzoek), RLG (Raad voor het Landelijk Gebied) of RVV (Raad voor de Veiligheid) noemt Turkenburg onverstandig. "Er blijven dan ongetwijfeld nog maar één of twee onafhankelijke deskundigen over die het hele terrein van VROM moeten bestrijken."

ben het moeilijk in de politiek, constateert de secretaris. "Dieptepunt was onlangs de uitlating van minister Ter Horst in de Eerste Kamer. Naar aanleiding van de onderwijscommissie van Dijsselbloem werd er op gewezen dat de Onderwijsraad al jaren geleden onderwerpen als het failliet van het studiehuis aan de orde had gesteld. Waarop de minister ronduit stelde: 'Dat is dan een reden om de adviesraden op te heffen, want we lezen hun adviezen toch niet.' Het cynisme dat daaruit spreekt, vind ik tragisch. Het is een fundamenteel probleem voor de democratie als onwelgevallige analyses zonder debat terzijde worden geschoven." Minister Cramer vormt de tegenpool van Ter Horst, aldus Van de Klundert. "Gezien haar academische achtergrond is ze geïnteresseerd in advies en daarom is het logisch dat ze bijvoorbeeld wil weten over een klimaatbeleid dat verder kijkt dan de huidige hype."

Slinger

Wie de samenstelling van de VROM-raad bekijkt, ziet dat vertegenwoordigers van milieuorganisaties ontbreken. Geen opzet, zegt Van de Klundert. "We zoeken naar een evenwichtige samenstelling op grond van leeftijd, geslacht, inhoudelijke discipline en maatschappelijke achtergrond. In de vorige raadsperiode zaten er wel mensen uit de natuur- en milieuwereeld, nu toevallig niet. De VROM-raad is niet perse een poldermodel. We zijn geen SER."

Ook achter de relatief snelle wisseling van milieujuristen (drie veranderingen in vijf jaar) moeten we niets zoeken. "Milieujuristen zijn veelgevraagd en schaars. We mogen blij zijn dat we over een milieujurist beschikken." De nadruk op ruimtelijke ordening en stedelijke ontwikkeling in de raad (zeker tien van de vijftien leden hebben een RO-achtergrond) is ook min of meer toevallig en heeft niets te maken met de pendelende

slinger van milieu naar ruimtelijke ordening en nu weer terug, aldus de secretaris.

"Een van de belangrijkste thema's voor de komende jaren is dat we in Nederland op de dichtbevolktheid van het land stuiten. Hoewel het Nederlandse milieubeleid beslist goed scoort, toch zullen oude thema's als geluidhinder, rust en ruimte en nieuwe zaken als lichtvervuiling en verrommeling telkens terugkeren", denkt hij. Daaruit vloeit voort dat we moeten nadenken over het gangbare normenstelsel. "We moeten ons afvragen of de normen nog wel bij onze waarden passen." Een voorbeeld. "Schiphol behoort tot de schoonste luchthavens van de wereld en toch oogst ze de meeste klachten. Dat komt deels door een gepassioneerde groep klagende bewoners, maar ook door een onnavolgbaar normenstelsel. Mensen vertrouwen het niet. Opvallend, want het geluidniveau is lager dan bij andere luchthavens."

Ook zou meer gebruik kunnen worden gemaakt van de initiatieven in de samenleving, die overal opduiken. "Het resultaat van een van onze adviezen is dat zeven departementen deze maand hebben besloten een subsidieregeling te starten om burgerinitiatieven te ondersteunen."

Onderzoeken en analyseren van een waaier van milieuproblemen, kleine stapjes maken in de duurzame ontwikkeling - de VROM-raad gaat onafhankelijk door. "Natuurlijk. Want als je Pietje Puk van belangenorganisatie LTO vraagt om een onderzoek naar de megastallen te leiden, weet je al tevoren wat er uitkomt." **MM**

Meer informatie: VROM-raad, bram.vandeklundert@minvrom.nl, www.vromraad.nl, hafkamp@fsw.eur.nl; g.Koopmans@tweedekamer.nl; h.nepperus@tweedekamer.nl; t.wams@natuurmonumenten.nl; m.de.rijk@snm.nl; w.c.turkenburg@chem.uu.nl